

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาและวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในชุมชนบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมชานเมือง : กรณีศึกษาบ้านเขือ หมู่ที่ 5 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคือ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณบ้านเขือ หมู่ที่ 5 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2547 สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของเกษตรกร ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2547 และศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณดังกล่าว

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจพื้นที่บ้านเขือและทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้อาวุโส ผู้มีความรู้ และชาวบ้านในพื้นที่ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีคำถามและการสนทนาอย่างง่าย อีกทั้งมีการจดบันทึก อัดเสียง และการถ่ายภาพควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สำหรับการศึกษามูลเหตุภูมิได้ทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารจากหน่วยงานราชการในท้องถิ่น หลังจากการได้รับข้อมูลมาเพียงพอแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีการนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบของการพรรณนาและอธิบาย

จากการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้ศึกษาได้ทำการสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณบ้านเขือ หมู่ที่ 5 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 - 2547

พื้นที่บ้านเขือในปี พ.ศ. 2523 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมบ้างแล้ว เนื่องจากพื้นที่บริเวณใกล้เคียงได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบดังกล่าว และส่งผลต่อพื้นที่บ้านเขือที่ได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมบริเวณชานเมือง จึงทำให้ในปี พ.ศ. 2523 นี้พื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเขือมีจำนวนทั้งสิ้น 1,086 ไร่

สำหรับในปี พ.ศ. 2524 - 2529 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปสู่รูปแบบของที่พักอาศัย เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อยเนื่องจากการเกิดขึ้นของโครงการหมู่บ้านจัดสรร ในปี พ.ศ. 2523 ยังขายไม่หมดทำให้นายทุนไม่มีการขยายโครงการบ้านจัดสรรมากเท่าใด และนายทุนได้ทราบถึงแนวโน้มในการเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์บริเวณชาวเมืองในอนาคตจึงได้เก็บที่ดินของตนไว้เพื่อเก็งกำไรในภายภาคหน้าจึงทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็ มีจำนวน 1,039 ไร่

ในช่วงปี พ.ศ. 2536 พื้นที่เกษตรกรรมลดลงเหลือเพียง 471 ไร่ เนื่องจากกรรมสิทธิ์ในที่ดินเปลี่ยนมือจากชาวบ้านไปสู่กลุ่มนายทุนเป็นจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ที่ดินในรูปแบบของโครงการบ้านจัดสรร สำหรับที่ดินบางส่วนที่นายทุนซื้อจากชาวบ้านไปและยังไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไร ทำให้พื้นที่กร้างว่างเปล่าในบ้านเบ็ มีพื้นที่เพิ่มขึ้น จนมาถึงปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลได้มีนโยบายขยายถนนและสร้างถนนสายหลักไปสู่พื้นที่ชานเมือง ซึ่งบ้านเบ็ ก็เป็นหนึ่งในพื้นที่ถนนเส้นสำคัญ ๆ ได้ตัดผ่าน ทำให้ความเจริญเข้ามาสู่พื้นที่บ้านเบ็ นายทุนได้เข้ามาคว้านซื้อพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็ จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์จากชาวบ้านไปสู่กลุ่มนายทุน และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบหมู่บ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นแต่ในขณะเดียวกันพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็ยังคงหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนไม่น้อย

ประมาณปี พ.ศ. 2545 จากการก่อสร้างถนนวงแหวนรอบสองตัดผ่านพื้นที่บ้านเบ็ ทำให้การคมนาคมจากตัวเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง รวมไปถึงอำเภอรอบนอกมาสู่พื้นที่บ้านเบ็ มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2546 เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปสู่โครงการหมู่บ้านจัดสรรถึง 150 ไร่ ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมในปีนี้มีเหลือเพียง 255 ไร่

5.1.2 สาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของเกษตรกรระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2547

1) ราคาที่ดินสูงขึ้นนับเป็นสาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และการเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์จากชาวบ้าน ไปสู่กลุ่มนายทุน เนื่องจากนโยบายของภาครัฐที่มีการขยายระบบสาธารณูปโภคและการสร้างถนนสายหลักตัดผ่านบริเวณบ้านเบ็ ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะตัวเมืองมีความแออัดจึงทำให้เกิดการขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่ชานเมืองและไม่เพียงแต่ที่ดินในพื้นที่บ้านเบ็เท่านั้นที่มีราคาเพิ่มขึ้น ที่ดินบริเวณใกล้เคียงรวมไปถึงที่ดินเกือบทุกส่วนในจังหวัดเชียงใหม่ก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน เพราะการสร้างถนน 4 เลน และการสร้างถนนวงแหวนรอบสองทำให้การเดินทางไปมาหาสู่กันระหว่างอำเภอสู่อำเภอมีความคล่องตัวมากขึ้น

2) การลงทุนด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่บ้านเข็เพิ่มขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเขตตัวเมืองเต็มไปด้วยความแออัด ประชากรในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และที่ดินผืนใหญ่ในตัวเมืองหาได้ยากมาก การสร้างถนนสายหลักเชื่อมตัวเมืองและอำเภอต่าง ๆ ทำให้การเดินทางสะดวกสบาย จึงทำให้นายทุนได้ตัดสินใจลงทุนด้านที่อยู่อาศัยในเขตชานเมือง รวมถึงพื้นที่บ้านเข็ในจำนวนที่เพิ่มขึ้น

3) เกษตรกรไม่สามารถแบกรับภาระและความเสี่ยงเกี่ยวกับต้นทุนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เพิ่มขึ้นร่วมกับผลผลิตที่ออกให้ไม่แน่นอน อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบของโครงการหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมที่ปล่อยของเสียลงลำเหมือง ทำให้ลำเหมืองภายในหมู่บ้านไม่สามารถใช้ในการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนแต่ก่อน ทำให้เกษตรกรต้องใช้น้ำจากแหล่งอื่นที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ทำให้เกษตรกรประสบภาวะเดือดร้อนและไม่สามารถรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้

4) เกษตรกรต้องการเงินไปชำระหนี้สินของตนที่เกิดจากการทำไร่นานแล้วขาดทุน จึงไม่มีเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และนำที่ดินไปจำนองกับธนาคารแล้วไม่สามารถหาเงินมาจ่ายดอกเบี้ยในแต่ละเดือนได้ รวมไปถึงหนี้ดอกเบี้ยที่มีอัตราดอกเบี้ยที่สูง ทำให้เกษตรกรตัดสินใจขายที่ดินทำกินให้แก่ขายทุน

5) การสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านโดยการบีบบังคับทางอ้อมจากนายทุนให้ขายที่ดินทำกิน เช่น การสร้างสิ่งกีดขวางทางเข้าออกพื้นที่เกษตรกรรม มลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นในลำเหมืองสาธารณะจากการปล่อยของเสียลงและไม่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้อีก

5.1.3 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณดังกล่าว

1) การก่อสร้างโครงการบ้านจัดสรร ทำให้มีการขนส่งวัสดุในการก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นปูน ทราย ซีเมนต์ และเกิดปัญหาฝุ่นฟุ้งกระจายภายในบริเวณที่มีรถบรรทุกผ่าน อีกทั้งเกิดปัญหาการพังของถนนเนื่องจากไม่สามารถรับน้ำหนักของรถบรรทุกทุกชนิดได้ ซึ่งนายทุนได้ทำการเปลี่ยนเส้นทางการเดินรถบรรทุกดังกล่าว และมีการซ่อมแซมถนนภายในชุมชนแต่สภาพถนนก็ไม่สามารถกลับเป็นเหมือนแต่ก่อนได้อีก

2) การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้มีการปล่อยของเสียลงสู่ลำเหมืองภายในหมู่บ้านและลำเหมืองบางแห่งได้กลายเป็นที่คิน ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ ชาวบ้านที่ใช้น้ำเหมืองก็ประสบปัญหาโรคภัยไข้เจ็บจนไม่สามารถใช้อุปโภคและบริโภคได้เหมือนแต่ก่อน อีกทั้งยังไม่สามารถใช้เลี้ยงสัตว์และ

ใช้ในการเกษตรเพราะจะทำให้สัตว์เลี้ยงของชาวบ้านล้มป่วยและผลผลิตทางการเกษตรไม่มีคุณภาพ รวมไปถึงสภาพดินที่ดูชื้นน้ำเสียอยู่เป็นเวลานานก็ไม่สามารถใช้เพาะปลูกได้อีก

3) การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวและเพื่อนบ้านที่เริ่มห่างไกลกันมากขึ้น และชาวบ้านในบ้านเบือโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นเริ่มรับค่านิยมจากกลุ่มคนที่เพิ่งเข้ามาอยู่ในพื้นที่ ทำให้การดำเนินชีวิตของชาวบ้านในบ้านเบือเริ่มมีการเลียนแบบคนที่เข้ามาอยู่ใหม่ซึ่งส่วนใหญ่ได้อพยพมาจากในตัวเมือง อีกปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือความขัดแย้งเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างชาวบ้านดั้งเดิมกับกลุ่มคนที่เพิ่งเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่บ้านเบือ ปัญหาทางสังคมประการสุดท้ายคือจากการที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรเพราะการขยายตัวของเมืองเข้าสู่เขตชานเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา โครงการหมู่บ้านจัดสรรได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านในพื้นที่ และจากนอกพื้นที่ก็ได้ตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรไว้เป็นที่อยู่อาศัย แต่เมื่อเจ้าของกิจการประสบกับภาวะทางการเงินก็ได้ทิ้งโครงการในบ้านเบือไปและปล่อยให้ชาวบ้านที่ได้ซื้อโครงการและยังผ่อนชำระอยู่จึงไม่สามารถไปหาที่อยู่อาศัยใหม่ได้ ทำให้ต้องจัดการกับระบบสาธารณูปโภคกันเอง

4) จากการอพยพของผู้คนภายนอกพื้นที่บ้านเบือเข้ามาอยู่อาศัยในบ้านเบือกันมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบ โครงการหมู่บ้านจัดสรรที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัญหาขยะล้นและชุมชนไม่มีการบริหารการจัดการขยะที่ได้คุณภาพ

5) จากการสร้างถนนตัดผ่านชุมชนบ้านเบือทำให้การเดินทางไปมาสะดวกยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดร้านอาหารและสถานบันเทิงเพิ่มขึ้นตาม อีกทั้งผู้คนในเมืองนิยมหาความสำราญและพักผ่อนหย่อนใจบริเวณชานเมืองมากขึ้น ทำให้บริเวณทิศตะวันตกของบ้านเบือซึ่งติดกับทางหลวงจังหวัดหมายเลข 108 (เชียงใหม่ - ฮอด) เต็มไปด้วยร้านอาหารและสถานบันเทิงที่ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

6) โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่บ้านเบือได้รับแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ในพื้นที่บ้านเบือเกิดปัญหาความแออัดและปัญหาขยะมีจำนวนมากเกินไป การสร้างที่อยู่อาศัยรวมไปถึงห้องน้ำสำหรับแรงงานต่างด้าวก็ได้ไปรุกล้ำเขตลำเหมืองของหมู่บ้านทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ และกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงเช่นกัน

7) จากการที่เกษตรกรในบ้านเบือได้ขายที่ดินทำกินของตนไป จึงต้องหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยอาชีพที่ชาวบ้านในบ้านเบือส่วนใหญ่นิยมทำกันนั้น ได้แก่ การรับจ้างขุดไม้จากบ้านถวาย ซึ่งขั้นตอนในการทำงานก่อให้เกิดฝุ่นฟุ้งกระจายเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการดังกล่าวหลายรายต้องประสบกับปัญหาด้านสุขภาพและบางรายตัดสินใจเลิกประกอบอาชีพการรับจ้างขุดไม้

จากการศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน บริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในหมู่บ้านเบือไปเป็นรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร โรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า ฯลฯ ในช่วงปี พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ผู้ศึกษาได้พบว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้ชาวบ้านขายที่ทำกินและก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตามมาไม่ได้อยู่ที่ชาวบ้านหรือกลุ่มนายทุน แต่ต้นเหตุมาจากนโยบายการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ของรัฐบาลที่ทำให้เกิดการก่อสร้างถนนสายหลัก การคมนาคมมีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวและการลงทุนทำให้ไม่มีการจำกัดการเจริญเติบโตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ได้ขยายตัวจากเมืองออกสู่พื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณชานเมือง จากนโยบายต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นสามารถกล่าวได้ว่ารัฐบาลเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการเจริญเติบโตของการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบหมู่บ้านจัดสรร การสร้างเส้นทางคมนาคม ฯลฯ โดยรัฐไม่ได้สร้างแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสุญเสียพื้นที่เกษตรกรรมเป็นจำนวนมากในเขตชานเมือง ส่งผลให้เกิดผลกระทบหลายด้านตามมา ซึ่งหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม แต่เนื่องจากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้เมื่อผู้ศึกษาสอบถามถึงวิธีการแก้ไขปัญหาคาสุญเสียพื้นที่เกษตรกรรมในอนาคตกจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เจ้าของโครงการ ชาวบ้านในพื้นที่ ไม่สามารถได้รับคำตอบที่ชัดเจน

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรม บ้านเบือ ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2547 มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การสูญเสียที่ดินทำกินของชาวบ้านทำให้ชาวบ้านมีความจำเป็นต้องออกไปหางานนอกพื้นที่ ระบบเศรษฐกิจต้องพึ่งพาตลาดในเมือง ชุมชนขาดความสามารถในการพึ่งพาตนเอง มีการผลิตเพื่อการค้าในลักษณะของการรับจ้างจัดไม้จากบ้านถวาย ในขณะที่ชาวบ้านที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรต้องรับผิดชอบต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยซื้อปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ฯลฯ จากพ่อค้า เมื่ออาชีพหลักของชาวบ้านในบ้านเบือได้เปลี่ยนจากแรงงานภาคเกษตรกรรมไปเป็นแรงงานภาคอุตสาหกรรม หัตถกรรม ทำให้ความสัมพันธ์ภายในชุมชนมีความห่างไกลกันมากขึ้น ชุมชนมีปฏิสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงด้านผลิตแบบดั้งเดิม ด้านพิธีกรรม ความเชื่อ ความสัมพันธ์ทางสังคมลดลง ชุมชนบ้านเบือเกิดการเคลื่อนย้ายด้านแรงงานในอัตราที่สูง

จากการที่ชาวบ้านได้สัมผัสความเป็นเมืองมากขึ้น ได้รับรู้ถึงการบริโภคที่แตกต่างจากวิถีชีวิตของตน สินค้าหลากหลายชนิดทั้งอุปโภคและบริโภคที่มีให้เลือกซื้อได้อย่างมากมายทั้งที่

จำเป็นและไม่จำเป็น ชาวบ้านมีการเปลี่ยนแปลงด้านค่านิยมโดยได้รับอิทธิพลสังคมเมืองและกลายเป็นผู้บริโภคนิยมทำให้ชาวบ้านต้องทำงานหนักมากขึ้นเพื่อให้มาในสิ่งที่ต้องการ อีกทั้งจากการที่สังคมเมืองได้เข้ามาสู่ชุมชนบ้านเบ้อทำให้เกิดกลุ่มคนใหม่ในชุมชนผู้ซึ่งมีการศึกษาสูง ฐานะดี มีหน้าที่การงานที่มั่นคง เช่น รัฐบาลราชการ ทำงานบริษัทเอกชน เป็นต้น ซึ่งชอบความเป็นส่วนตัว วัตถุนิยม มีระเบียบกฎเกณฑ์เป็นของตนเอง ไม่ตามใคร ไม่ชอบสังคมกับใครและไม่ร่วมกิจกรรมใด ๆ กับชาวบ้านในบ้านเบ้อ

ถ้ารับความเชื่อของชาวบ้าน พิธีกรรมในชุมชน คงเหลือแต่การปฏิบัติเท่านั้นแต่ในด้านของเนื้อหา สาระ ไม่มีผู้ใดที่สามารถเข้าใจได้อย่างถ่องแท้เหมือนในอดีต ชาวบ้านให้ความสำคัญกับเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมน้อยลง เช่น พิธีเลี้ยงผีผาย ประเพณีลงแขก (จุฑารัตน์ เมืองแก้ว, 2537) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างของสังคมและการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับวิถีชีวิตเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรร ชุมชนภายนอกได้ย้ายมาอยู่อาศัยในบ้านเบ้อมากขึ้น ทำให้ชาวบ้านได้รับการถ่ายทอดสิ่งต่าง ๆ จากสังคมภายนอกมากขึ้น ชุมชนเกิดกระบวนการยอมรับที่ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตามทฤษฎีการรับสิ่งใหม่ (Roger, 1968 อ้างใน ชาญชัย สี่ประเสริฐ, 2543) จากการบอกเล่าข่าวสารจากเพื่อนบ้านหรือกลุ่มเครือข่ายที่เข้าไปในเมืองหรือจากการสัมผัสด้วยตนเอง รวมทั้งทราบจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ส่งผลให้ชาวบ้านในบ้านเบ้อได้ถูกกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและด้านค่านิยม การดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพดั้งเดิมจากอาชีพเกษตรกรรมไปสู่อาชีพรับราชการ ประกอบธุรกิจส่วนตัว รับจ้างทั่วไป เป็นต้น

สาเหตุกดดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ้อมาจากปัจจัยทางด้านกายภาพของที่ดินตามแนวคิดปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้เกษตรกรขายที่ดินทำกิน เนื่องจากเกษตรกรในบ้านเบ้อมีพื้นที่ถือครองในการเกษตรน้อยลง ลักษณะการเข้าถึงพื้นที่ยากขึ้นเนื่องจากทางเข้าและทางระบายน้ำถูกกีดขวาง สภาพดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำเนื่องจากดินได้ซึมซับน้ำเสียที่ถูกปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรร ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นต่าง ๆ นี้ได้ส่งผลถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพทำให้เกษตรกรมีหนี้สิน อีกทั้งเพื่อนบ้านได้ขายที่ดินทำกินไปเกือบหมดแล้ว (เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพและค่านิยม) ซึ่งเรียกได้ว่าชุมชนบ้านเบ้อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จึงสามารถกล่าวได้ว่าสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรขายที่ดินทำกินนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบ้านเบอนั้นมาจากตัวเกษตรกรเหล่านั้นเอง และเหตุผลที่ทำให้เกษตรกรขายที่ดินทำกินมีทั้งด้วยความสมัครใจ ถูกกดดันจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และจากสภาพเศรษฐกิจสังคมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจัยภายนอกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมคือการที่รัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาเมืองหลักให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของภาคเหนือ รัฐได้สนับสนุนการใช้ที่ดินให้เกิดประโยชน์และผลตอบแทนสูง และจากการพื้นที่ว่างขนาดใหญ่ในตัวเมืองหายากมากขึ้น ทำให้การขยายตัวในการใช้ประโยชน์ที่ดินออกสู่บริเวณชานเมือง หมู่บ้านเบ็ช้ซึ่งตั้งอยู่ในตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง ก็เป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงใหม่ จึงได้กลายเป็นเป้าหมายหนึ่งของนักลงทุนที่มีความต้องการลงทุนทางด้านอสังหาริมทรัพย์บริเวณชานเมือง

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (ปี 2530 – 2534) จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง รัฐได้ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองหลัก งานวิจัยของ ปรีชา เจริญ (2539) ระบุว่าในช่วงปี พ.ศ. 2531 – 2534 การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้รุกกล้าพื้นที่เกษตรกรรมอย่างรวดเร็ว เนื่องจากในตัวเมืองเชียงใหม่ไม่มีที่ดินว่างเพียงพอให้ทำธุรกิจอีกต่อไป ราคาที่ดินบริเวณพื้นที่ชานเมืองสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นอำเภอแม่ริมและอำเภอหางดง ซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านเบ็ช้ รัฐบาลได้ทุ่มงบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ โดยการสร้างถนนสายหลักเพื่อเชื่อมต่อตัวเมืองกับเขตชานเมืองและอำเภอรอบนอกให้มีการคมนาคมที่สะดวกสบายยิ่งขึ้น เพื่อลดปัญหาการจราจรที่ติดขัด รวมทั้งความต้องการขยายระบบขนส่งมวลชน ในขณะเดียวกันพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็ช้ในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงหลงเหลืออยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นที่พักอาศัย และโรงงานอุตสาหกรรมในบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านเบ็ช้รวมไปถึงตำบลและอำเภอใกล้เคียงได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วค่อนข้างมาก ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2530 นั้น การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นรูปแบบของโครงการที่อยู่อาศัยได้เกิดขึ้นหลายโครงการและยังมีบางโครงการที่ยังขายไม่หมด นายทุนยังเก็บที่ดินที่ซื้อจากชาวบ้านไว้โดยปล่อยทิ้งไว้เฉย ๆ เพื่อการเก็งกำไร ทำให้ในช่วงนี้ที่พื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็ช้ไม่ค่อยเกิดการเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก ชาวบ้านส่วนมากในพื้นที่ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักอยู่ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบ้านเบ็ช้ได้สวนทางกับการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินกับพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในบ้านเบ็ช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 – 2529 ทำให้หลังจากนั้นการขยายตัวในธุรกิจดังกล่าวไม่ค่อยมีความเคลื่อนไหว แต่ในขณะเดียวกัน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ทำให้อัตราในการใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณพื้นที่ชานเมืองเพิ่มขึ้น รัฐมีความต้องการที่จะลดความแออัดภายในตัวเมืองทำให้เกิดการสร้างถนน การเดินสายโทรศัพท์ การติดตั้งเสาไฟฟ้าไปสู่บริเวณชานเมือง จากนโยบายดังกล่าวรัฐไม่ได้มีการวางแผนที่เหมาะสมก่อนลงมือปฏิบัติ ทำให้ปัญหาความแออัดในเมืองเชียงใหม่ที่รัฐต้องการแก้ไขลุกลามสู่พื้นที่เขตชานเมือง ชุมชน

ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้น โดยไม่ได้มีการวางแผนเรื่องของการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัญหาความแออัดเกิดขึ้นในพื้นที่เขตชานเมือง และทำให้เกิดปัญหาการจราจรไปสู่พื้นที่บริเวณชานเมืองเช่นเดียวกัน

ปรากฏการณ์การเติบโตของชานเมืองมาจากการรุกกล้าทางกายภาพจากเมืองสู่สังคมชานเมืองทำให้เกิดปัญหาพื้นฐานในการพัฒนาเขตชานเมืองคือปัญหาเฉพาะของความมุ่งหมายและผลได้ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาที่ดิน และปัญหาของการที่เมืองและกลุ่มของเมืองขยายอาณาเขตเข้าไปในเขตชานเมืองหรือสามารถอธิบายว่าการขยายตัวของเมืองนั้น ได้เกิดความขัดแย้งในเรื่องของการแข่งขันการใช้ที่ดินระหว่างพื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย ปัญหาความต้องการระบบขนส่งมวลชน จราจรที่รวดเร็วและเพิ่มขึ้น ปัญหามลพิษและปัญหาการจัดหาสิ่งบริการให้เพียงพอ กับความต้องการของชุมชน ปัญหาต่าง ๆ ที่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในบ้านเบ้อได้ออกให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ จากแนวคิดผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและจากผลการศึกษาพบว่าเมื่อเกษตรกรขายที่ดินทำกินทำให้ผลิตผลทางการเกษตรลดลงตามพื้นที่การเกษตร ชาวบ้านต้องพึ่งพาดลาดภายนอก ซึ่งแต่ก่อนสามารถปลูกข้าวไว้บริโภคเอง เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของพื้นที่เกษตรกรรมจากชาวบ้านไปสู่นายทุน การประกอบกิจกรรมบนพื้นที่ดังกล่าวย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย ในอนาคตผลิตผลทางการเกษตรอาจไม่เพียงพอให้กับคนในประเทศ ในแง่ของผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความสูญเสียด้านชลประทาน รัฐได้ใช้งบมหาศาลสร้างระบบชลประทานเพื่อสำรองน้ำไว้ให้เกษตรกรได้ใช้เพาะปลูกในช่วงหลังฤดูฝนเพื่อให้การพัฒนาการผลิตทางการเกษตรเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากในพื้นที่บ้านเบื่อนายทุนได้เข้ามากว้านซื้อพื้นที่เกษตรกรรมไปเป็นจำนวนมาก คลองชลประทานแม่แตงที่แต่ก่อนชาวบ้านได้ใช้น้ำจากคลองในการเพาะปลูกในฤดูแล้ง ปัจจุบันเมื่อชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรมน้อยลง ทำให้การลงทุนของชลประทานสูญเสียไปบางส่วน สำหรับชาวบ้านในบ้านเบ้อที่ขายที่ดินทำกินไปแล้ว ในบางรายที่มีเงินเหลือพอก็ได้ซื้อที่ดินในตำบลหรืออำเภอใกล้เคียงไว้สร้างบ้านอยู่อาศัย เนื่องจากราคาที่ดินบริเวณใกล้เคียงบ้านเบ้อเช่น ตำบลหนองควายที่มีราคาที่ดินที่ถูกกว่า เพราะอยู่ไกลตัวเมืองเชียงใหม่มากกว่า จากการอพยพของผู้คนบ้านเบ้อไปสู่พื้นที่บริเวณใกล้เคียง ทำให้พื้นที่บริเวณดังกล่าวเกิดปัญหาความแออัดและปัญหาการสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมตามมา เกิดผลกระทบต่อเจ้าของที่ดินและชุมชนใหม่ ในอนาคตปัญหาดังกล่าวอาจเกิดขึ้นเป็นทอด ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียงต่อกันไปเรื่อย ๆ ก็เป็นไปได้

ในขณะที่การขยายตัวของโครงการบ้านจัดสรรสู่พื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองก็เกิดผลดีบ้างเช่นกัน จากงานวิจัยของ สุริย์ บุญญานุพงศ์ เสนอว่าการขยายตัวของบ้านจัดสรรทำให้เกิดการพัฒนาเมืองในแง่ของการนำพื้นที่ว่างเปล่ามาใช้ประโยชน์ แต่ในความเป็นจริงพื้นที่เหล่านั้นได้ใช้

ประโยชน์ในการเกษตรอยู่ก่อนแล้ว ในกรณีของบ้านเบ้อพื้นที่เกษตรกรรมที่ถูกกว้านซื้อไปจาก นายทุนเพื่อก่อสร้างโครงการบ้านจัดสรร สำหรับพื้นที่ว่างเปล่าไม่ได้รับความสนใจจากนายทุน เนื่องจากไม่ใช่ที่ดินผืนใหญ่และดินไม่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากการเผาหญ้าทำให้ทำลาย ผิวหน้าดินหรือการทิ้งขยะทำให้ดินดูดซับสารพิษ เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่เกษตรกรรมที่เป็นที่ ผืนใหญ่ติดต่อกันหลายแปลงและมีคุณภาพดินที่ดี ทำให้ผลดีที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ ที่ดินจากพื้นที่ที่กว้างว่างเปล่ามาเป็นที่อยู่อาศัยสามารถใช้ได้เฉพาะในกรณีที่เกิดขึ้นในตัวเมืองเท่านั้น เพราะในตัวเมืองไม่ได้มีที่ว่างที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม คงมีแต่ที่ว่างเปล่าที่เมื่อมีการใช้ประโยชน์ ที่ดินในลักษณะต่าง ๆ จะถือว่าเป็นผลดีในการพัฒนาเมือง

ในส่วนของ การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ้อก่อให้เกิด มลพิษทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับมลพิษทางตรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่บ้านเบ้อซึ่งชาวบ้านต้อง ประสบกับปัญหามลพิษทางน้ำที่โรงงานอุตสาหกรรมและหมู่บ้านจัดสรรได้ปล่อยของเสียลงลำ เหมืองสาธารณะของบ้านเบ้อ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ชาวบ้านใช้อุปโภคบริโภคมาก่อน เมื่อ แหล่งน้ำสำคัญในหมู่บ้านไม่สามารถบริโภคอุปโภคได้อีก ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านที่ ต้องพึ่งลำเหมืองได้รับความเสียหายตามมา เมื่อโรงงานอุตสาหกรรมและหมู่บ้านปล่อยน้ำเสียลงสู่ ลำเหมือง ชาวบ้านได้ใช้น้ำที่ปนเปื้อนไปด้วยสารพิษในการเกษตรทำให้ผลผลิตทางการเกษตร ไม่ได้คุณภาพ สภาพดินขาดความอุดมสมบูรณ์เนื่องจากดูดซับน้ำเสียเป็นเวลานาน เมื่อปัญหา ดังกล่าวเกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเพาะปลูกต่อไปได้อีกทำให้ชาวบ้านตัดสินใจขายที่ดินของ ตนให้กับนายทุน เมื่อพื้นที่เกษตรกรรมลดลงอีกมีผลให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลงเช่นกันและนำไป และปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือการเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เพราะฉะนั้นแล้วเมื่อ ลำเหมืองสาธารณะได้รับความเสียหายส่งผลให้กิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้านได้รับผลกระทบและเกิด การเปลี่ยนแปลงขึ้น ในส่วนของมลพิษทางอ้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินได้แก่ปัญหา สุขภาพที่เกิดกับชาวบ้านที่ได้เปลี่ยนอาชีพของตนจากอาชีพเกษตรกรรมมาสู่อาชีพรับจ้างจัดไม้ซึ่ง ปัจจุบันอาชีพนี้ชาวบ้านในชุมชนนิยมกันมาก ในกระบวนการผลิตก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เนื่องจากในกระบวนการจัดไม้ก่อให้เกิดฝุ่นฟุ้งกระจายเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพ ดังกล่าวได้หายใจเอาฝุ่นเข้าไปในปอดและประสบกับปัญหาระบบทางเดินหายใจ บางรายต้องหันไป ประกอบอาชีพอื่นแทน

ขณะเดียวกันเกษตรกรบางรายที่ยังไม่ได้ขายที่ดินทำกินของตน แต่ต้องประสบกับ ปัญหาระบบส่งน้ำ เนื่องจากเพื่อนบ้านได้ขายพื้นที่นาให้กับเจ้าของหมู่บ้านจัดสรรที่อยู่ใกล้เคียง ที่นาของตนไปเกือบหมดแล้ว และโครงการบ้านจัดสรรบางโครงการได้ทำการถมดินปิดทาง ระบายน้ำ ทำให้เกษตรกรที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกอยู่ต้องประสบกับปัญหาดังกล่าว ในไม่ช้า

เกษตรกรรายนี้อาจตัดสินใจขายผืนนาให้กับนายทุน งานวิจัยของ สุรีย์ นุญญาณพงศ์ (2531) พบว่า การสูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณชานเมืองทำให้พื้นที่เกษตรกรรมดังกล่าวขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีโครงการบ้านจัดสรรบางแห่งได้ถมดินปิดทางส่งน้ำ ทำให้เกษตรกรที่ยังคงเพาะปลูกอยู่ได้รับปัญหา และจากงานวิจัยได้ระบุเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบของโครงการบ้านจัดสรรว่า ผู้อยู่อาศัยในบางโครงการมีการร้องเรียนเกี่ยวกับความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโครงการบ้านจัดสรรที่ผู้อาศัยนั้นได้เลือกซื้อ เนื่องจากเมื่อเจ้าของกิจการขายบ้านได้หมดแล้วก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับระบบสาธารณูปโภค เช่น เมื่อท่อระบายน้ำอุดตันหรือถนนชำรุดก็ไม่ได้รับการดูแลรักษาจากเจ้าของโครงการดังกล่าว หรือปัญหาการจัดเก็บขยะที่ส่วนมากแล้วโครงการบ้านจัดสรรจะอยู่นอกเขตเทศบาลและอยู่นอกเขตการจัดเก็บขยะ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในโครงการต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะเอง หรือบางโครงการผู้อาศัยก็เสียค่าใช้จ่ายให้กับโครงการเป็นผู้บริหารจัดการเก็บขยะ และปัญหาการผิดข้อตกลงการซื้อขายที่ทางเจ้าของโครงการได้ทำข้อตกลงกับผู้อยู่อาศัยว่า จัดให้มีสิ่งบริการต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งในบางครั้งทางเจ้าของโครงการก็ไม่ได้ทำตามข้อตกลงไว้ จากผลกระทบที่เกิดจากการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรรนี้ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยที่ได้ศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองเป็นรูปแบบของหมู่บ้านจัดสรรในบ้านเบือ ได้พบว่า ผู้อยู่อาศัยบางโครงการในบ้านเบือได้รับปัญหาเช่นเดียวกัน เนื่องจากมีบ้านจัดสรรหลายโครงการในบ้านเบือที่ได้ก่อสร้างมากกว่า 20 ปีแล้ว และสำหรับผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านในโครงการที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้รับผลกระทบทางสังคม ในแง่ของการที่เจ้าของหมู่บ้านได้ทิ้งโครงการที่ตนขายได้ไปหมดแล้ว หรือโครงการไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควรก็ได้ไปก่อสร้างโครงการใหม่ที่พื้นที่อื่น ๆ ผู้อยู่อาศัยต้องประสบกับปัญหาทางสภาพแวดล้อม เช่น ทางระบายน้ำภายในหมู่บ้านที่ถูกกีดขวางด้วยวัชพืชทำให้เกิดน้ำขัง และไม่ได้มีฝ่ายใดยื่นมือเข้ามาจัดการกับปัญหาดังกล่าว หรือในกรณีที่ผู้อยู่อาศัยต้องต่อระบบประปาโดยตรงเองและการจัดการเรื่องขยะและความสะอาดภายในหมู่บ้านก็เป็นเรื่องของผู้อยู่อาศัยเองแทบทั้งสิ้น ในบางโครงการที่ชาวบ้านได้ทำสัญญาผ่อนชำระกับเจ้าของโครงการไปได้สักระยะหนึ่ง เมื่อโครงการนั้นเกิดประสบภาวะทางการเงินทำให้ธนาคารจะเข้ามายึดกิจการ สำหรับผู้อยู่อาศัยบางรายที่ผ่อนชำระไปหลายงวดแล้วก็ไม่มีเงินที่จะไปหาที่อยู่อาศัย ทำให้ไม่สามารถย้ายไปไหนได้ ในขณะที่สภาพแวดล้อมภายในหมู่บ้านก็เสื่อมโทรมลงทุกวันและไม่มีฝ่ายใดเข้ามาดูแลรับผิดชอบ

ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบือสามารถจัดการได้โดยการควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวคิดการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว ถึงแม้ว่าพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบือจะลดลงเป็นจำนวนมากและปัญหาต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นแล้วทำให้

ไม่สามารถใช้แนวคิดพื้นที่สีเขียวได้ แต่การแก้ไขปัญหาลักษณะหน้าในบ้านเมื่อสามารถทำให้โดยการจัดระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมให้อยู่ในขอบเขตโดยไม่กระทบถึงลำเหมืองสาธารณะหมู่บ้าน เมื่อการแก้ไขปัญหาวีธีดังกล่าวได้ดำเนินการจะสามารถทำให้ลำเหมืองสาธารณะกลับมาใช้ในการเกษตร ปศุสัตว์อีกครั้งถึงแม้ว่าจะไม่สามารถใช้ได้ตามความต้องการเหมือนแต่ก่อนก็ตาม ทั้งนี้แล้วในการจัดการกับระบบสาธารณูปโภคของหมู่บ้านจัดสรรและโรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องให้หน่วยงานราชการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง และมีกฎหมายบังคับใช้เพื่อให้การแก้ไขปัญหาลักษณะหน้าวิธีการดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นในบ้านเมื่อไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากสภาพสังคมในบ้านเมื่อกำลังจะกลายเป็นสังคมเมืองและชาวบ้านมีความพอใจและยอมรับกับการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะสังคมในชุมชนของตนมีเพียงส่วนน้อยที่ไม่เต็มใจยอมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคารกป้องกันการใช้พื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับบ้านเมื่อหรืออยู่ห่างออกไปสามารถนำแนวคิดพื้นที่สีเขียวและแนวคิดกรรมสิทธิ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยที่รัฐต้องให้ประชาชนมีสิทธิ์ในการจัดการ ดูแล อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างเหมาะสมและพอดีเพื่อป้องกันการบุกรุกและละเมิดทรัพยากรธรรมชาติจากประชาชนและจากรัฐบาล

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในชุมชนบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมชานเมือง : กรณีศึกษาบ้านเมื่อ หมู่ที่ 5 ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและสาเหตุสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดินของเกษตรกรระหว่างปี พ.ศ. 2523 – 2547 รวมไปถึงการศึกษาถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมในบริเวณดังกล่าว ผู้ศึกษาได้มีความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะว่าผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเมื่อนั้น มาจากนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนการขยายตัวของเมืองสู่พื้นที่บริเวณชานเมืองแบบไร้ขีดจำกัด ว่าจะรูปแบบของการสร้างถนนสายหลักตัดผ่านพื้นที่เขตชานเมืองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อต้องการลดความแออัดภายในตัวเมืองและต้องการให้การคมนาคมระหว่างตัวเมืองไปสู่อำเภอใกล้เคียงและอำเภอรอบนอกให้มีความสะดวกสบายและคล่องตัวยิ่งขึ้น แต่ไม่ได้มองถึงปัญหาการเจริญเติบโตที่รุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณชานเมือง โดยไม่ได้มีการควบคุมการเจริญเติบโตไม่ว่า

จะเป็นการสร้างที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมในเขตชานเมือง ซึ่งรัฐไม่มีการจำกัดการเติบโตดังกล่าวและปล่อยให้กลุ่มนายทุนสามารถซื้อขายที่ดินบริเวณเขตชานเมืองได้อย่างเต็มที่ เมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ภาครัฐก็ไม่สามารถเข้ามาจัดการได้ และถึงแม้ว่าจะจัดการกับผลกระทบต่าง ๆ ดังกล่าวได้ แต่สภาพความเป็นชุมชนชานเมืองที่เคยอุดมสมบูรณ์และไร้ซึ่งปัญหาหลากหลายต่าง ๆ ในอดีตก็ไม่สามารถกลับมาเป็นดังเดิมได้อีก และผู้ที่ต้องประสบกับความเดือดร้อนก็คือชาวบ้านในชุมชน ฉะนั้นแล้วภาครัฐควรวางแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและทันสมัยให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะอีกประการคือการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของที่ดินในบริเวณดังกล่าว กล่าวคือพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็อบบางพื้นที่อยู่ติดกับหมู่บ้านจัดสรรและไม่สามารถทำการเกษตรได้ดี ควรจะมีการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่น เช่น เปลี่ยนไปปลูกพืชไร่พืชสวนชนิดอื่นที่เหมาะสมกับหน้าดินหรืออาจถมดินและสร้างเป็นสวนสาธารณะภายในหมู่บ้านหรือปรับเปลี่ยนเป็นที่อยู่อาศัย สำหรับพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำที่เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่าสามารถเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้ที่ดินมาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ ดินจะมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมกับการเพาะปลูก

ข้อเสนอแนะประการสุดท้ายที่ผู้ศึกษามีความต้องการที่จะเสนอว่า ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรจะมีการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงการถือครองที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากชาวบ้านบ้านเบ็อบจำนวนไม่น้อยที่ขายที่ดินทำกินของตนไปแล้วได้ไปซื้อพื้นที่เกษตรกรรมในตำบลหนองควาย และอพยพไปอยู่บริเวณดังกล่าวเนื่องจากราคาที่ดินในตำบลหนองควายยังไม่สูงเท่ากับที่ดินในบ้านเบ็อบ และจากการที่ชาวบ้านในบ้านอพยพไปอยู่ตำบลหนองควายอาจทำให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ ประการตามมา นอกจากนี้แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนและควบคุมการเจริญเติบโตของเมืองให้เป็นระเบียบ เพื่อลดการรุกล้ำเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรมชานเมือง และข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำมาประกอบการตัดสินใจและกำหนดมาตรการควบคุมการใช้ที่ดินได้อย่างเหมาะสม เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์จากที่ดินในพื้นที่เกษตรกรรมชานเมืองในเชิงพาณิชย์ที่ไม่มีการควบคุม ก่อเกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตามมาและเพื่อแนวทางการป้องกันและแนวทางการแก้ไขปัญหาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรมบริเวณชานเมือง

สำหรับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินบริเวณพื้นที่เกษตรกรรมในบ้านเบ็อบ ไม่ได้มีฝ่ายใดออกมาให้ความรับผิดชอบอย่างจริงจัง ในส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นจากการก่อสร้างหมู่บ้านจัดสรร เช่น ปัญหาถนนพัง ทางนายทุนก็ได้มีการ

รับผิดชอบในระดับหนึ่งคือ การเปลี่ยนเส้นทางการเดินรถส่งสินค้า ในขณะที่ปัญหาอื่น ๆ เช่น มลพิษทางน้ำ ปัญหาทางสังคม ปัญหาการบุกรุกพื้นที่จากแรงงานต่างด้าวยังไม่สามารถแก้ไขได้ ชาวบ้านได้เรียกร้องให้หน่วยงานราชการเข้ามาดูแล แต่ขณะนี้ยังไม่มีความคืบหน้าใด ๆ แต่สำหรับปัญหาของการย้ายถิ่นฐานที่ชาวบ้านในบ้านเบือขายที่ของตนแล้วไปซื้อพื้นที่เกษตรกรรม ภายในตำบลหนองควายซึ่งอยู่ติดกับบ้านเบือ ทางหน่วยงานราชการและชาวบ้านควรมีการป้องกัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยการอนุรักษ์พื้นที่เกษตรชานเมืองโดยแนวคิดพื้นที่สีเขียวในการควบคุมการเจริญเติบโตของสิ่งก่อสร้าง ป้องกันสภาพแวดล้อมในชุมชนและป้องกัน ปัญหาการลดลงของพื้นที่เกษตรกรรมในพื้นที่ดังกล่าว

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant facing left, with a decorative tusk and a crown-like ornament on its head. Above the elephant is a traditional Thai umbrella (parasol). The emblem is surrounded by a circular border containing the text 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964'. There are also decorative floral motifs on the sides of the border.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved